

Muzikale komedie over veelbesproken 19de eeuwse moord Kop van Jut & Hofje van Guurtje de Waal

Op 14 en 15 november wordt in de Toneelschuur de negende productie van de Haarlemse Theatermakers uitgevoerd, de muzikale komedie 'De Kop van Jut, een Haarlems MOORD-verhaal'.

Regisseur René Retel gebruikte als basis voor de 'Kop van Jut' een veelbesproken Haagse moord op 13 december 1872. Hendrik Jut pleegt samen met zijn latere vrouw Christien Goedvolk een dubbele moord in het huis van een rijke weduwe. Christien had daar als dienstmeisje gewerkt.

Het toneelstuk met in de hoofdrol de dochter van het moordstel speelt zich in 1912 af in Haarlem. Angstvallig

houdt Angelique Sonnevile-Jut de geschiedenis van haar ouders voor haar man en vrienden geheim. Dat wordt lastig als haar moeder opduikt. Als weduwe Münne-man solliciteert zij naar een woning in het hofje van Guurtje de Waal. Maar Christien blijkt niet van onbesproken gedrag en wordt ontmaskerd door de Haarlemse armenopziener Kees Nel.

De kermis met het rariteitenkabinet met o.a. de vrouw

> V.l.n.r. Emmy Suurling als Tiny (volksvrouw), Rutger Visser als Kees Nel en Carla van der Marel als Christien Münnemann-Jut

met de vier borsten en de Siamese tweeling plus een Kop van Jut zijn in het stuk attributen. Lees verder op pagina 7.

Dieuwertje Blok bij Hofjesconcerten

Nog nooit was het zo druk bij de Hofjesconcerten van de Koorbiënnale. In Hofje In den Groenen Tuin en het Frans Loenenhofje kwamen elk zo'n 800 bezoekers.

ploeg namens de NTR Zomertoer waren Dieuwertje Blok en operazangeres Tania Kross. Jammer dat de cameraploeg door het

beeld liep net toen de dames van Anyway uit Texel aan het zingen waren en de cameraman van de Hofjeskrant aan het filmen was... Kijk en geniet op

www.haarlemse-hofjeskrant.nl of het YouTube kanaal van 023tvonline.

Lobbyen tegen verhuurderheffing

De verhuurderheffing hangt als een molensteen om de nek van de hofjes en bedreigt het voortbestaan van de eeuwenoude, typische Nederlandse, liefdadigheidshofjes.

Het afgelopen jaar heeft het Landelijk Hofjesberaad, waartoe ook een aantal Haarlemse Hofjes behoren, flink gelobbyd richting landelijke politici. Er verschenen artikelen met koppen als 'Fiscus treft hofjes hard' (Haarlems Dagblad, 6 september 2014) en 'Hofjes bezwijken onder heffing' (De Telegraaf, 22 mei 2015). De

In een gemeenschap waar je elkaar moeilijk kunt ontlopen, is het zaak dat nieuw en oud elkaar (snel) leren kennen. Een borrel of BBQ, georganiseerd door het bestuur van regenten, kan dan een flink handje helpen. Elkaar even zorgeloos in de ogen kijken en klinken op elkaars gezondheid, hoe simpel kan het zijn. Je kunt van drank zeggen wat je wilt, maar het doet voor het contact soms wonderen. In een woongemeenschap worden in het ideale geval zorgen gedeeld. Maar we gaan pas delen als de an-

der een plekje in ons hart heeft. Hoe beter we elkaar kennen, des te groter de kans dat we voor elkaar klaar staan. Het traditionele hofje kan volgens Carolien Kooistra en Hans Bronkhorst model staan voor eigentijdse woonvormen van ouderen. Het Hofje als blikopener!

Willem Brand

strekking luidde dat met een steeds groeiende jaarlijkse huurverhoging de sociale doelstellingen om woonruimte te bieden aan mensen die anders tussen wal en schip vallen op de helling komt te staan.

Op maandag 15 juni nam een groep van 24 ambtenaren van het departement Wonen en Zorg een kijkje in drie hofjes. Die wandeling was op touw gezet door het bestuur van Stichting Haarlemse Hofjes. Natuurlijk namen de Haarlemse regenten de gelegenheid te baat te pleiten tegen de verhuurderheffing.

400 jaar Lutherse Hofje geboekstaafd

Het was 9 februari 400 jaar geleden dat de eerste vier huisjes onder de vleugels van de Lutherse Kerk werden gebouwd. Het jubileum van het kerkgebouw met de hofjeshuisjes wordt op 8 oktober gevierd met de presentatie van het boek *400 jaar Lutherse Kerk Haarlem*.

In het jaar 1800 waren de huisjes in dermate slechte staat dat de kerkenraad bijna besloot het hofje te slopen. Maar na een paar financiële meevallers werd het hofje behouden en zelfs het eerste bestuur gevormd. Met de vondst van de notulen van de eerste vergadering op 2 juni 1800 was Lieuwe Zoodsma, regent van het hofje

én directeur van het Noord-Hollands-Archief, zeer in zijn sas.

Kerk en hofje zijn gebouwd op de fundamenten van de Norbertijnse kapel, een kloosterorde die net als de grond van negentien andere katholieke kloosters in 1581 toegewezen werd aan de stad Haarlem ter compensatie van de enorme schade tijdens het beleg van Haarlem in 1572/73. Bij graafwerk opgedoken kloostermoppen zijn daar stille getuigen van. In 1648 kreeg het hofje zijn huidige vorm door de aankoop van een stuk grond waardoor er tegenover het eerste rijtje huizen nog vijf werden gebouwd.

In het jubileumboek staan ook de geschiedenis van het Wees- en Oudeliedehuis en later bejaardencentrum Vitae Vesper, de Lutherse liturgie, portretten van geleerde predikanten en interviews met huidige Lutheranen. Burgemeester Schneiders zal het eerste exemplaar overhandigd krijgen.

> Alice Nederkoorn, Arno Fafé en Tony Lindijer in het Lutherse Hofje

Wie zorg of ondersteuning nodig heeft, zit goed bij Zorgbalans. Wij zijn er voor u, samen met de mensen om u heen, met vrijwilligers en organisaties in de buurt. Onze mensen luisteren naar wat u belangrijk vindt en helpen u waar dat echt nodig is. Bijvoorbeeld met verpleegkundige zorg thuis, huishoudelijke ondersteuning, revalidatie en begeleiding bij dementie.

Bij Zorgbalans zien we wie u bent en geven we zorg op een persoonlijke manier. Dichtbij, vanuit een klein en betrokken team van professionals.

Op zoek naar zorg, thuis of in de buurt?
Bel 023 - 8 918 918 www.zorgbalans.nl

Zorgbalans Omdat goede zorg heel persoonlijk is

Als u zorg nodig hebt, zijn wij er voor u

Regent Margreeth Pop neemt na 18 jaar afscheid

Lokale geschiedenis is de grote liefde van Margreeth Pop, die op 19 mei j.l. als regent van het Hofje van Willem van Heijthuijsen afscheid nam.

Onze afspraak is bij Dreefzicht want het Hofje van Heijthuijsen heeft allang geen regentenkamer meer. 'Die was rechts van de poort, daardoor hebben we nu wel een bewoner meer.' Margreeth Pop van wie haar doctoraal scriptie als onderwerp 'Hoe in Tiel de rechtbank verdween' had, nam na achttien jaar afscheid. 'Hoe ik ooit ben begonnen? Ik had in 1996 het eerste exemplaar van het boekje van Ben Speet over het hofje mogen ontvangen. Een jaar later werd ik door het bestuur gevraagd.'

Bijna tegelijkertijd werd Margreeth Pop ook secretaris van Jaarboek Haerlem van de Historische Vereniging Haerlem. 'Ik werk met eindeloos veel auteurs die regelmatig aangespoord moeten worden.' Dat vrijwilligerswerk blijft zij doen evenals haar bestuurslidmaatschap voor het Noord-Hollands Archief. Haar opvolger is al bekend. Gonda Koster werd augustus 2014 tijdens de jaarlijkse borrel van regenten en hofbewoners bij Margreeth thuis voorgesteld als nieuw bestuurslid.

Dieptepunt in haar regentschap is zonder meer de afbraak en bouw van de Mariastichting vlakbij. 'Er sprong een ondergrondse waterleiding waardoor één huisje is ondergelopen. Dat moest helemaal worden gerenoveerd. Het Bouwfonds, eigenaar van het complex, weigerde de schade te betalen. Onze verzekering heeft de ene en wij de andere helft betaald. Doordat de huisjes niet onderheid zijn hebben we ook altijd problemen met grondwater.'

Sinds de renovatie is het hofje weer gemengd. Er wonen op dit moment zes vrouwen en drie mannen. Bijzonder is dat

er een getrouwd stel bij is. Margreeth: 'Ze zijn een echtpaar maar ze hebben allebei een huisje. Een speciale constructie, want in beginsel wonen hier alleenstaande vrouwen en mannen van boven de veertig. Het torentje, eeuwenlang als opslagruimte gebruikt, wordt nu weer bewoond.'

Hoewel Margreeth als regent afscheid heeft genomen, is zij nog wel tot maart 2016 bestuurslid van het overkoepelende orgaan, stichting

Haarlemse Hofjes. 'Mijn tweede bestuurs-termijn loopt dan af. De stichting is in de jaren tachtig opgericht vanwege de restauratieperiodes. Ons hofje

is toen als eerste aangepakt. Dat plan is toen mede vormgegeven door regent en architect Pieter Cuperus. In ons bestuur van vier hebben wij naast een architect – nu is dat Max van der Poll – ook een advocaat. Het is heel praktisch om verschillende disciplines te hebben.'

Margreeth Pop kijkt terug op achttien mooie jaren. 'Doordat er de afgelopen jaren weinig verloop onder de bewoners is geweest, viel het werk wel mee. Het was leuk om met levende geschiedenis bezig te zijn. Daarnaast maakte ik deel uit van een aangenaam bestuur.'

> Rechts Gonda Koster, de opvolgster van Margreeth Pop. Zij hebben samen met veel plezier aan diverse Haarlemse historische tentoonstellingen gewerkt

Foto Jaap Pop

'Je maakt onderdeel uit van levende geschiedenis'

Geportretteerd door Frans Hals

Willem van Heijthuijsen was zo rijk dat hij zich tweemaal door Frans Hals heeft laten portretteren. Na zijn dood zijn die portretten waarschijnlijk geërfd door een zuster van Willem. Zij kreeg namelijk de inventaris van Willems huizen. Volgens Pieter Biesboer, oud-conservator van het Frans Hals Museum, is de geschiedenis van het grote schilderij onduidelijk tot 1789. Toen was het in bezit van de Haarlemmer Van Oosten de Bruyn. Het werd in 1800 verkocht op een veiling voor 51 gulden. Het schilderij was te groot en Frans Hals stond toen nog niet in hoog aanzien. In 1821 duikt het op bij de prins van Liechtenstein die het in 1969 verkocht hebben voor twaalf miljoen aan de Alte Pinakothek in München.

> Schilderij van Willem van Heijthuijsen dat in Museum voor Schone Kunsten in Brussel hangt

Van het kleine schilderij met Willem op zijn stoel zijn in de achttiende eeuw twee kopieën gemaakt. Volgens Biesboer is het schilderij dat in Brussel hangt, het origineel. Dat zou dan wel van het hofje geweest zijn. In 1870 werd het verkocht aan de kunsthandel Henri Le Roy die het in datzelfde jaar doorverkocht aan het Museum voor Schone Kunsten in Brussel voor de somma van 17.000 Belgische francs.

Historie van het hofje

Het Hofje van Heijthuijsen is het enige historische hofje buiten de stadsgrenzen van Haarlem. Het is gebouwd op de buitenplaats van de steenrijke en ongetrouwd gebleven lakenhandelaar Willem van Heijthuijsen. De huizen van Willem zijn verkocht om het hofje te kunnen stichten. Overigens was er ook geld uit de verkoop van een gelijknamig hofje in Weert, waar Willem eigenlijk vandaan kwam. Het torentje is waarschijnlijk een overblijfsel van het huis Middelhout dat Willem had laten bouwen.

Foto Jaap Pop

Dankzij de erfenis zijn zes huisjes gebouwd, die volgens het reglement door twaalf deugdzaame personen, zowel mannen als vrouwen, moesten worden bewoond. In het allereerste begin woonden er ook vier echtparen. Na de dood van de mannen werd het hofje alleen door vrouwen bewoond. Pas na de restauratie van 1984-1985 kwamen er weer twee mannen wonen.

In het begin waren er zes huisjes en een regentenkamer, die links van de poort lag. In 1755 zijn er vijf huisjes bijgebouwd. Toen is ook de regentenkamer tot huisje verbouwd zodat er in totaal twaalf huisjes waren. De drie huisjes aan de Spijckerman-slaan zijn in 1903 gebouwd door de regenten en in 1953 verkocht. Bij de restauratie in 1985 is het aantal huisjes teruggebracht tot tien en nog weer later zijn de twee huisjes aan het binnenstraatje samengevoegd.

Hofjesbaby

In het Hofje van Heijthuijsen werd eind jaren negentig een hofjesbaby geboren. Margreeth Pop: 'De moeder had eerst in een huisje in het binnenstraatje gewoond en was verhuisd naar de tuinkant. Zij kreeg toen een relatie met een leuke man, die ook bij haar introk. Uiteraard was het niet de

bedoeling dat het gezinnetje daar in dat kleine huisje bleef wonen. Dat vonden ze zelf ook. Met medebestuurslid Toos Bloemers ben ik op kraamvisite geweest. We vonden het als bestuur toch een unicum. Als kraamcadeau hebben we het stel toen een zilveren geboortelep gegeven.'

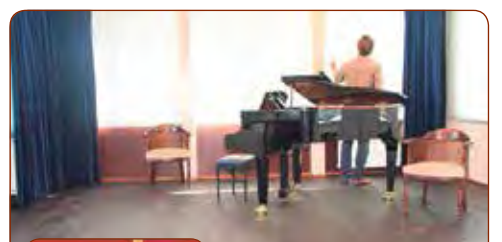

Illustratie: Alex van Koten

Willy's Vis

HOLLANDSE NIEUWE HARING
4 stuks € 8,-

De lekkerste van Haarlem
(Wilsonsplein bij de schouwburg)

Repetitie-, Muziekles-
(akoestisch, incl. vleugel),
Mediation- of
Trainingsruimte tussen
€ 6 en € 11 per uur

www.zaal-c.nl

Zomer in het Johan Enschedé Hofje

> BN-roddel of tuinnieuwtjes?
Foto Remke Warnaar

> Onderonsje
Foto Inge Kaagman

Naast het oudste hofje van Nederland, dat in het vorige nummer op de fotokorrel is genomen door Fotoclub Haarlem, ligt het jongste hofje van Haarlem: het in 2007 gerealiseerde Johan Enschedé hofje.

De woningen, betimmerd met Canadees naaldhout, zijn van alle hedendaagse gemakken voorzien. Gemeenschappelijk behalve de binnentuin is ook het washok waar twee wasmachines en een droger staan. Een heerlijke plek om even te roddelen. Want natuurlijk is er, zoals in elk hofje, een zekere sociale controle. Dit heeft uiteraard voor- en nadelen. Toch wordt er vooral gesproken over de voordelen: elkaar kunnen helpen indien nodig en een beetje op elkaar letten in de goede zin van het woord. Het is fijn om met gelijkgestemden te wonen. Je snapt elkaar beter aangezien je min of meer in dezelfde leeftijdsfase zit. Het verlies van medebewoners is alleen wel ingrijpend, het afgelopen jaar zijn drie mensen overleden. Dat is confronterend en voelt als een gemis. Om die reden zouden sommigen graag willen dat de leeftijd om toegelaten te worden naar beneden, van 65 naar 60 jaar, wordt bijgesteld.

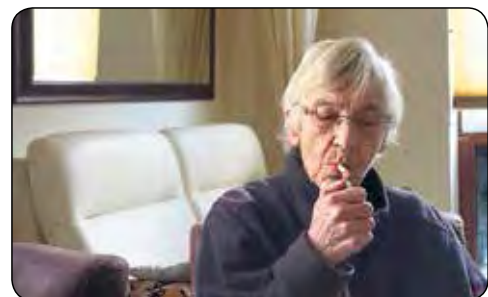
> Gezelligheid troef
Foto Riksta Dorhout

> Even los op papier
Foto Remke Warnaar

> Het betere sproeiwerk
Foto Inge Kaagman

> Opstekertje
Foto Jacques de Jong

> Wel blijven
Foto Inge Kaagman

> Borreltijd
Foto Riksta Dorhout

> Zonder oordopjes
Foto Inge Kaagman

> Wasserette
Foto Remke Warnaar

> Onder moeders parasol
Foto Remke Warnaar

> Toeristen blazen uit
Foto Dorte Hopmans

> Roddeluurtje....
Foto Riksta Dorhout

> Samenwerken
Foto Remke Warnaar

Het Hofje als blikopener / Eigentijdse Hofjes

'Het is nodig dat we onze blik gaan verruimen als het gaat over woonvormen van ouderen. Het aloude Hofje kan prachtig model staan', zeggen Hans Bronkhorst en Carolien Kooistra. Zij vormden de harde kern van Stichting Ouderen '82 die drie woonprojecten realiseerde: Woongemeenschap De Rietkraag in Haarlem, Leefgemeenschap van ouderen De Toonladder in Almere en de Multiculturele woongroep van ouderen De Hudsonhof in Amsterdam.

De Rietkraag in Haarlem

Uitgangspunt was niet het oprichten van een woongroep maar een woon-gemeenschap. De groep woningen vormt naar buiten toe een herkenbaar geheel en staat naar binnen toe in verbinding met elkaar. Daarbij namen de gemeenschappelijke ruimte en tuinen een belangrijke plaats in.

De Rietkraag ontstond door de slimme manier van het verleggen van m2's en belangrijke bijdragen van fondsen. Het Eendrachthuis is genoemd naar het fonds Eendracht

Anslo, maar is ook van betekenis in letterlijke zin. 'Met elkaar wonen, elkaar ontmoeten, steunen, plezier met elkaar hebben, muziek maken en nog veel meer', zegt Carolien. Daarmee hebben zij heel

bewust de warmte en beslotenheid van de Hofjes willen inbrengen. In die zin dat alles mag maar niets moet.

Voordat het zover is doet Stichting Ouderen '82 haar uiterste best een stuk grond van de gemeente Haarlem te verwerven. Herhaaldelijk moet het grondbedrijf herinnerd worden aan het besluit van B&W het initiatief van SO'82 te steunen. Op een dag komt het verlossende bericht dat er een stuk grond vrij is in De Romolenpolder. Het is nog grasland van boer Van Schie maar zal bouwrijp gemaakt worden. Er zijn voorwaarden aan verbonden. Een woningcorporatie moet de bouw dragen en later in beheer houden en er moeten 42 zelfstandige woningen voor ouderen gebouwd worden op net aan een voetbalveld. Het reali-

seren van zorgwoningen, wat later wel lukt in De Toonladder, komt daarmee helaas te vervallen. Carolien: 'Het is een vereenvoudigd, maar goed plan. Iedere bewoner heeft zijn eigen woning met een eigen voordeur'.

De Rietkraag komt er. Uiteindelijk 40 woningen en een ontmoetingshuis. Er zijn 33 driekamerwoningen en 7 tweekamerwoningen. Onder aanvoering van de onvergetelijke voorzitter Wim Groen zal woningvereniging Randstad de bouw en exploitatie op zich nemen waarbij SO'82 voor het selecteren van bewoners en het ondersteunen en instandhouden van de doelstelling verantwoordelijk wordt gehouden. Het Haarlems Dagblad schrijft een pagina vol over het project en een stortvloed van reacties volgt daarop. Hans Bronkhorst schrijft hen allen persoonlijk terug en in de loop van de tijd wordt iedereen

vonden sommige bewoners te sterk opgelegd. Merkwaardig, omdat zij er eerst zelf om hadden gevraagd en ook de onderwerpen die geregeld moesten worden, aangedragen hebben.

'Als iets na aan je hart ligt, wil je dat het goed blijft gaan en dat kan alleen door af en toe een vinger aan de pols te houden. Die houding werd ingegeven door ons verantwoordelijkheidsgevoel', zegt Hans. 'Dat hield ik over van mijn belevenissen in en na de Tweede Wereldoorlog.' Het selecteren en toewijzen van bewoners zou van meet af aan door Stichting Ouderen '82 gedaan worden. Carolien was daarbij de drijvende en deskundige kracht die zich altijd voor de zwakste sterk maakte. Ze wilden niet dat De Rietkraag een woongroep werd met onderlinge ballottage met de kans van voortrekken of onderkennen van de geschiktheid.

Eigentijdse Hofjes

'Het was een hele klus De Rietkraag en De Toonladder tegen de (toen) bestaande en verstarde regels van woningwetbouw en zorgopvatting voor elkaar te krijgen', schrijft Hans Bronkhorst (77) aan de Hofjeskrant.

In het boek Van Nabij vertelt Bronkhorst met milde humor over de 25-jarige geschiedenis van de stichting. Het is een eerlijke terugblik van twee idealisten, die elkaar als collega's in een traditioneel bejaardenhuis tegenkwamen en allebei iets anders wilden dan de weinig waardige manier waarop ouderen, in kleine kamers en lange gangen, opgehokt werden.

In het boek sippelt spanning, onmacht maar ook geluk bij wel-slagen welhaast door het papier heen. De grond, de vergunningen, de financiën, de ontwerpen en tenslotte de bouw werden werkelijkheid. De inhoud van de projecten werd met invloed van kandidaatbewoners ontwikkeld.

Wat zij zeggen van het traditionele Hofje geleerd te hebben is dat sociale verbondenheid geweldig is, maar dat je er bouwtechnisch

gezien, uitzonderingen daargelaten, niet tot het einde van je leven kunt wonen. De huisjes zijn niet rolstoeltoegankelijk, en dat is met name voor de 'natte groep' en de slaapkamer van groot belang om 'thuis' verzorgd te kunnen worden.

De toegangen tot de woningen zijn meestal niet drempelloos en als er een slaapkamer op de verdieping is, dan is het plaatsen van een traplift niet mogelijk. Hans: 'Wat je wilt is dat ouderen met Parkinson of MS thuis kunnen blijven wonen. Ook als er zorg nodig is'.

Juist nu ouderen minder snel een indicatie krijgen om in een intramurale instelling te worden opgenomen wordt de behoefte aan veilige, zorggeschikte woningen belangrijk groter. De resterende, verouderde bejaardenoorden worden in de komende jaren afgebroken. Ze gaan plaatsmaken voor

vormen van wonen en zorg in bijvoorbeeld groepswoonvormen met zorg thuis. Hoe moeilijk dat nu nog lijkt, het is een gelukkige ontwikkeling om ouderen zolang mogelijk de regie over hun leven te laten behouden en zelfredzaamheid te ondersteunen.

Verpleeghuizen moeten huisvesting en intensieve, (langdurige) zorg gaan bieden in kleine woningen in plaats van 'zes op een zaal'. Aan overheden, woningcorporaties, projectontwikkelaars, particuliere initiatieven en gemeentes is dan ook de taak de komende tijd met voortvarendheid te gaan bouwen aan 'Eigentijdse Hofjes'. Ook geschikt voor dementerende ouderen, in een kleine, vriendelijke, geclusterde opzet van 25 tot 35 woningen, zodat ontmoeten met de wijk mogelijk is en openbare voorzieningen bereikbaar zijn.

van de vooruitgang op de hoogte gesteld.

Als in 1991 de eerste bewoners hun intrek nemen, gaat alles zoals iedereen hoopte: in harmonie en met geduld en respect voor elkaar wonen. Later breekt die band en ontstaan er twee groepen, louter door ja of nee roken. Dat is allemaal achter de rug en De Rietkraag bloeit weer als nooit tevoren. Carolien: 'Als je een collectief hebt, dan heb je onderlinge afspraken nodig, net als in een gezin. Dat legde ik vast in een handboek. Dat

Nu functioneert een toewijzingsgroep van bewoners, met binding aan de vereniging, op uitstekende manier en voeren hun taak uitermate voorzichtig en bekwam uit. Op dit moment wordt vooral gezocht naar ouderen met een 'jeugdige leeftijd' om de veroudering, wat op zichzelf een gelukkige constatering is, tegen te gaan en zo te kunnen voldoen aan burenhulp, oog voor elkaar hebben en elkaar ondersteunen. Dat wat juist deze tijd aan de maatschappij vraagt.

De Toonladder in Almere

In 1993 wordt De Toonladder in Almere opgeleverd. De Gemeente had zoveel vertrouwen in Stichting Ouderen'82 dat men 5 hectare grond aanbood. Uiteindelijk koos SO'82 voor 3 hectare opdat de leefgemeenschap niet te groot zou worden.

Het ontwerp voorziet in 160 zelfstandige maar zorggeschikte woningen waaronder 18 verpleegzorgwoningen. Voor die tijd was de bouw geënt op verpleegzorg bijzonder. De woningen zijn rolstoeltoegankelijk en hebben de keukentafel in het midden van de kamer.

De bedoeling was eerst om 120 woningen te bouwen, maar uit de kostenraming van de woningbouwvereniging bleek dat dit zou leiden tot een kostenoverschrijding en dat ten koste zou gaan van de realisatie van het ontmoetingscentrum De Concertmeester, de groenvoorzieningen, de volkstuinen en de boomgaard. Schoorvoetend stemt SO'82 daarom in met een tweede woonlaag.

Het merendeel van de woningen is geschikt voor zelfstandig wonende ouderen. Er is ook een kleinschalige woongroep

voor dementeren de ouderen. Carolien Kooistra: 'In tegenstelling tot De Rietkraag is er 24-uurs zorg en toezicht. Je kunt er ook intern verhuizen van groot naar klein en van boven naar beneden.'

Het is een klein dorp waar iedereen elkaar kent. Het binnenterrein heeft allerlei functies, van boomgaard tot volkstuin en van jeu de boules-baan tot dierenweide. In De Concertmeester, waarvan ook bewoners uit de buurt gebruik van mogen maken, is plaats voor muziek, koffiedrinken, toneel, spelletjes, maaltijden, verjaardagen, borreltijden, zangkoor, voorlichting en noem maar op.

De Toonladder is een voorbeeld voor Nederland maar trekt ook veel aandacht over de grens. Er zijn delegaties uit Zweden, België, China, Japan en Rusland op bezoek geweest. Hans: 'De hele wereld komt in Almere kijken. Wat is er mooier dan wonen waar je thuis bent'. Carolien werkt nog op het bewonerssecretariaat van De Toonladder terwijl Hans Bronkhorst daar een aantal jaren eerst projectleider en daarna directeur is geweest.

Haarlemse hofjes: mogelijkheden en begrenzingen

De historische rol van hofjes als sociale woonvorm voor oudere en kwetsbare vrouwen is al eeuwenlang een beproefd concept gebleken. Ook de Haarlemse hofjes, vaak gesticht vanuit een religieuze en/of meer algemeen charitatieve achtergrond, voorzagen en voorzien nog steeds in een grote behoefte. Zo is het altijd geweest.

Maar niemand had kunnen vermoeden dat anno 2015 het fenomeen hofje als sociale woonvorm weer helemaal actueel is en centraal in de belangstelling staat. Daar waar de ouderen onder ons tegenwoordig worden gestimuleerd om zo lang mogelijk zelfstandig thuis te blijven wonen, in plaats van opgenomen te worden in een verpleeg- of verzorgingshuis, vormen juist de hofjes vanwege hun sociale karakter in de ogen van velen een ideaal voorbeeld van de combinatie van zelfstandig wonen in een vorm van verbondenheid en geborgenheid, waaraan velen behoefte hebben. Deze bijzondere rol van een hofje komt prachtig naar voren in de documentaire 'Een dag uit het leven van het Hof', over een dag uit het leven van de bewoners van de Haarlemse hofjes van Codde en Van Beresteyn, die de IKON in het programma Kruispunt op zondag 15 februari 2015 uitzond op televisie.

Maar tegelijkertijd moeten wij ook beseffen dat onze hofjes niet een oplossing kunnen bieden voor alle problemen van de huidige vergrijzende en individualiserende samenleving. Gelet op de fysieke omstandigheden in veel van onze monumentale Haarlemse hofjes zijn wij goed in staat om in een zekere behoefte van ouder wordende vrouwen, en tegenwoordig in sommige gevallen ook mannen, te voorzien. De beperking zit echter in het veelal monumentale karakter van de meeste hofjeswoningen, waardoor behoeftige of moeilijk ter been zijnde ouderen daar niet of nauwelijks terecht kunnen, laat staan die ouderen die extra steun of hulp nodig hebben. Deze laatste groep zal toch aangewezen blijven op de traditionele verpleeg- en verzorgingshuizen of op een meer of minder intensieve zorg in hun thuissituatie.

Dit vormde ook een deel van de boodschap die een aantal regenten van Haarlemse hofjes heeft meegegeven aan een delegatie van Haagse ambtenaren van het ministerie van Binnenlandse Zaken (directie Bouwen en Wonen) bij hun zeer geslaagde bezoek aan een aantal Haarlemse hofjes op maandag 15 juni 2015.

Lieuwe Zoodma,

voorzitter van de Stichting Haarlemse Hofjes en regent van het Luthers Hofje

Hudsonhof

Mede op initiatief van SO'82 werd het slapende Amsterdamse Hofjesbeeraad nieuw leven ingeblazen én werd Stichting Hofje van de 21ste eeuw opgericht. Uit de middelen van, de door de gemeente Amsterdam gedwongen verhuizing van Het Henriëtte Hofje, kon een bedrag van 5 miljoen gulden ten goede komen aan het realiseren van een nieuw Hofje. Daarvan ging een aanzienlijk bedrag naar de bouw en inrichting van De Hudsonhof op het Mercatorplein.

Tijn en de hofjesgeest

Illustratie: Etha h.m. Struick

In Hofjeskrant 27

Feestje ter ere van 25ste Haarlemse Hofjeskrant

Tijdens een stijlvol feestje op vrijdag 1 mei in het Frans Loenenhofje overhandigde Jeanne Pot-Pols, bewoonster van Hofje In den Groenen Tuin, het eerste jubileumexemplaar aan Esther Brasser, directeur City Marketing Haarlem.

Hofjes horen bij het dna van Haarlem, zei Esther Brasser, en van dat bijzondere stuk historisch erfgoed-dna doet de Haarlemse Hofjeskrant al 25 edities lang op mooie wijze verslag.

De jubileumeditie was extra dik (12 pagina's) en feestelijk vanwege het aanbod van verhalen en gedichten van lezers en hofbewoners. De drie winnaars van de verhalenwedstrijd - oud-Lutherse Hofbewoonster Rike Kamphuis, Lidia Schoonderbeek en Anneruth Wibaut - ontvingen de speciaal bij hun werk gemaakte illustraties (door Piet Zwaanswijk, Alex van Koten en Ton Boon) ingelijst en wel uit handen van oud-VVV-gids Paul Scheelings.

Het jubileumfeest werd verder opgeluisterd door korte optredens. Carin van Rieszen en Anneruth Wibaut droegen gedichten voor. Freddie Kuiper vertolkte het door Willem Brand geschreven hofjeslied. Er was een hofjesdans en tot slot speelde Jan Willemink, penningmeester van Stichting de Hofjeskrant, voor veilingmeester. Otto Schilling

> Jeanne Pot-Pols toont het eerste exemplaar van het jubileumnummer

had zijn schilderij van het in 1746 verdwenen Annahofje aan de stichting gedoneerd.

De gelukkige bezitter voor € 200 werd Bruiningshofbewoonster Marijke Kots.

> Marijke Kots en haar aanwinst

> V.l.n.r. Jeanne Pot, Esther Brasser en hofbewoner Kees van Dulleman

Van de presentatie maakte John van der Wal een filmverslag dat te zien is op www.haarlemse-hofjeskrant.nl en op het YouTube kanaal van 023tvonline.

Metselverbanden en zwaluwstaarten

Remmert Pels en Has Kuijpers van de Historische Vereniging Haerlem hebben met 3e- en 4e-klassers vmbo timmeren en metselen van het Sterrencollege en het Technisch College Velsen monumentenwandelingen gemaakt.

De reden is om leerlingen voor het restauratiewerk te interesseren. Driemaal werd de Bavokerk onder de loep genomen, de vierde keer de Nieuwe Kerk en de Proveniershof. Tijdens de wandeling passeerden de volgende onderwerpen de revue: wat zijn trapgevels, Tudor-

bogen en metselverbanden, waar kwamen de materialen vandaan en hoe was het vak onderwijst vroeger en nu. Eén van de vierdeklassers bleek een kei in het maken van een perfecte zwaluwstaart. Misschien zijn zij straks de nieuwe generatie restauratie ambachtslieden?

Hofjesdans

Mascha Tielemans van MAS & CO deed een korte moderne dans geïnspireerd op een door Frans Loenen hofbewoonster Ena Govers geschreven verhaal 'Gerold worden' (zolang de hoofdpersoon nog kan, blijft ze lopen, ook al gaat dat langzamer).

Het lijf wordt ouder. De rug iets meer gebogen. De stappen gaan langzamer. De kracht en de trots komen tot uiting in gebalde vuisten en een opgeheven hoofd met de blik de wijde wereld in.

Hofjestocht met De Waterkoets

Mede door het contact met de Hofjeskrant kwam eigenaar en schipper Peter Blankendaal van De Waterkoets, die over twee rondvaartboten beschikt, op het idee van een varende hofjestocht.

Op 19 mei voer de redactie mee en maakte een fotoreportage. Peter loodste de seniorenkring uit Wijk aan Zee over het Spaarne, de Bakenessergracht, de Nieuwe Gracht en de Kinderhuissingel langs vijf hofjes: de Bakenesserkamer, het Johan Enschedéhof, het hofje van Noblet, het Frans Loenenhofje en het Lutherse Hofje. Leo Roosjen uit Katwijk, gids voor stad en platteland, gaf de vaartocht extra jeuk met leuke weetjes over over de Haarlemse geschiedenis.

Meer info? Ga naar www.dewaterkoets.nl of bel 023 - 525 98 22

Haarlems Hofjeslied

Refrein:

*Haarlem Hofjesstad hoor je op de straat.
De H van Haarlem, de H van hof.
Huisjes rond een tuin waar de tijd stilstaat
Gebouwd als aflat en eeuwige lof*

*Wandelgasten staan in hordes klaar.
Oases van rust, vergeet het maar,
Zie de plaatjes van verstild verleden.
Hoor de gidsen zinnen smeden.*

*Verdwenen zijn er ook, 't Hof van Gratie,
die van Anna en de Hemelpoort.
Tegelijk is er sprake van inflatie.
Overmoedig bouwen we voort.*

*Het erfgoed moet behouden blijven,
dus gaat geld voor huur naar onderhoud.
Geen oude besjes meer die samen kijken,
mannen soms maar wel in enkelvoud.*

*De schoonste soms, de oudste zeker.
Voor vrouwen oud 2 + 8 maal 6
Alleen, met of zonder luidspreker,
bouwde Dirk 't hofje van Bakenes.*

*En dan is er ook nog een Hofjeskrant.
vol nieuwtjes, verhalen en een strip.
Geschreven door ene Willem Brand,
gezellig en altijd vol begrip.*

Tekst: Willem Brand
Muziek: Freddie Kuiper

Mark Keppel
lijstenmakerij
& galerie

Schagchelstraat 5
2011 HW Haarlem
023-5340750
www.keppellijsten.nl

Teylers Hofje

In de bocht van het Spaarne ligt achter een imposante poort het Teylers Hofje dat werd gesticht krachtens het testament van Pieter Teyler van der Hulst. Het hofje is een ontwerp van architect Leendert Viervant, die ook de Ovale Zaal in het Teylers Museum heeft ontworpen. De lage huisjes staan in contrast tot het monumentale hoofdgebouw. Maar het geheel oogt licht en wijds. De regentkamer behoort tot de top honderd van mooiste historische interieurs van Nederland. Vanaf 2008 onderhoudt en verhuurt woningcorporatie Elan Wonen het Teylers Hofje. Bel voor meer informatie (023) 515 98 59 of kijk op www.elanwonen.nl.

■ De Kop van Jut, een Haarlems moordverhaal ■

De negende productie van de broers Don en Geoffrey Courchain moest een spannende worden. Uitgangspunt is de dubbele moord van Hendrik en Christien Jut in Den Haag.

In 1912 komt tijdens de brooddeling in de Bavokerk een op het oog keurige oude weduwe langs. Armenopziener Kees Nel hoort dat de andere vrouwen Christien Münnemann voor Duits mokkel uitschelden. Nu heeft de weduwe net bij de Hervormde Diaconie geïnformeerd naar een huisje in het Hofje van Guurtje de Waal. Nel, armenopziener van de Diaconie – tevens eigenaar van het hofje – voelt zich verplicht haar doopceel te lichten.

Dat keurige oude vrouwtje van 70 jaar blijkt een nogal losbandig leven te leiden. Schrijver en regisseur René Retel: 'In Nels memoires lees je dat zij een verhouding heeft met een 27-jarige tuindersknecht. En zij zuipt als een tempelier. De weduwe blijkt bovendien de weduwe van Hendrik Jut.'

Retel: 'De reden dat Christien in Haarlem is, is haar enigst kind, de dochter die zij van Hendrik kreeg. Angelique is getrouwd met een niet onbemiddelde heer, ene Hendrik-Jan Sonnevile. Toen is mijn

fantasie op hol geslagen. Beide vrouwen zijn in mijn ogen op de vlucht voor hun verleden.'

Als Christien in de herfst van 1872 zwanger is van Hendrik en hij zijn baan als kelner verliest, herinnert zij zich de rijke weduwe Van der Kouwen-Ten Cate waar zij korte tijd als dienstmeisje heeft gewerkt. De weduwe liet openlijk haar juwelen en andere bezittingen aan haar visite zien. Tijdens de beroving vallen twee slachtoffers, de weduwe en haar dienstbode Leentje Beelo.

Het stel vlucht met de boot naar New York, verkoopt daar de sieraden en verzilvert de effecten. In 1873 wonen Christien en Hendrik een tijdje in Vught, maar in 1874 vertrekken ze naar Zuid-Afrika. Een half jaar later vestigen ze zich in Rotterdam waar Jut een koffiehuis koopt en zijn mond voorbijpraat. Hij wordt gearresteerd en krijgt levenslang. Christien krijgt twaalf jaar tuchthuis. Na twee jaar overlijdt Jut in de gevangenis van Leeuwarden. Zijn hoofd wordt op sterk water gezet en

V.l.n.r. Emmy Suurling als Tiny (volksvrouw), Rutger Visser als Kees Nel en Carla van der Marel als Christien Münnemann-Jut.

dient nog jaren als studieopbject.

Dankzij een slimme kermisexploitant moet het de naam Jut het sindsdien op kermissen als 'Kop van Jut' ontgelden. De 'koppen' van de vermoorde vrouwen werden ook commercieel ten gelde gebracht. Zij werden afgebeeld op tabakspijpen.

In de muzikale komedie van de Haar-

lemse Theatermakers ontspint zich een psychologisch verhaal waarin de kermis een voorname rol speelt. Retel: 'Als de dochter in het rariteitenkabinet een aapje op sterk water ziet, slaat de angst om haar hart. Zij denkt dat zij erfelijk besmet is en is bang dat zij kleine moordenaars zal baren.'

• Christien Jut

• Hendrik Jut

> Illustraties: Arwin Kossen

Op toneel

De dubbele moord in combinatie met de uitdrukking 'De Kop van Jut' spoort thetermensen ook in deze eeuw aan tot actie. In 2011 speelt het buurt-theater van Stichting Buurtstation in Den Haag een voorstelling getiteld 'Kop van Jut'.

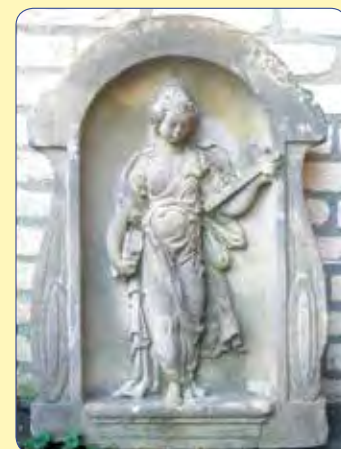
Op 25 en 26 oktober 2014 komt Theatergroep Maarssen'32 uit met een blijmoedige whodunit waarin het ware verhaal achter de gelijknamige kermisattractie wordt verteld. 'De Kop van Jut, een Haar-

lems moordverhaal' van de Haarlemse Theatermakers wordt driemaal opgevoerd en wel op 14 en 15 november 2015 in de grote zaal van de Toneelschuur. De komedie duurt anderhalf uur voor en vijftig minuten na de pauze.

Hoop, Liefde en Geloof in de Ridderstraat

Niet alleen de humor ligt op straat ook de historie. In dit geval zit het ingemetseld in een muur in de Ridderstraat. Daar hebben drie gevelstenen eeuwenlang de voorbijganger op de boodschap van het christendom gewezen. Alleen die van de liefde is overgebleven.

De drie
gevelstenen
Hoop, Liefde
en Geloof
die ooit
naast elkaar
in de Ridder-
straat hingen

In 1874 vermeldt Francis Allan, die vier historische delen over Haarlem schreef, al dat D'LIEFDE de enige overgebleven steen is. In 1996 werd de volledig grijze gevelsteen van zandsteen gerestaureerd en gekleurd in opdracht van de huiseigenaar. De Stichting Geveltekens Vereniging Haerlem beijvert zich voor terugplaatsing van de andere twee. 'T GELOOF, die zich bevond in de particuliere collectie van Jan van Os, is in 2009

overgedragen aan SGVH. D'HOOP zit in de muur op een landgoed in Dalfsen.

Volgens de overlevering zouden de stenen zijn aangebracht door drie broers, alle drie garelintwevers. Dat moet vóór 1689 geweest zijn, want dan worden de stenen al in een verkoopakte genoemd. Opvallend is de volgorde. Niet geloof, hoop en liefde maar hoop, liefde en geloof. De liefde wordt uitgebeeld door een halfnaakte vrouw met aan elk hand

een kind, het geloof door een vrouw met in haar linkerhand een kruis en in haar rechterhand de bijbel, de hoop door een bijna volledig naakte vrouw met anker en vredesduif.

D'LIEFDE was (en is) ingemetseld op nummer 22, D'HOOP op nummer 20 en 'T GELOOF op nummer 24. De reden waarom de liefde in het midden stond, staat in 1 Corinthiërs 13: 13: 'En nu blijft geloof, hoop en liefde, deze drie; doch de meeste van deze is de liefde'.

Doopsgezind zomerprogramma

Voor de thuisblijvers, mensen met een kleine beurs en ook voor vakantievierders in de regio, organiseerde de Doopsgezinde gemeente Haarlem voor de derde achtereenvolgende maal in juli en augustus workshops, wandelingen en muzikale maaltijden.

Zo kon je voor enkele euro's meedoen met workshops chi kung chi, yoga en klankschalen. Bij de Wereld van Jansje verzorgde het Haarlems Bach Ensemble driemaal een optreden in de tuin of kerk en

Foto: Herman Heijn

> *Leerlingen van de Sweelinck Academie op 4 augustus in het Zuiderhofje*

driemaal was er een stadswandeling met gids, afgesloten met een openluchtconcert in het Zuiderhofje.

Scheurgedichten

Els Pelgrom, bewoonster van het Hofje van Bakenes en schrijfster, bracht in augustus de door haar geschreven en geïllustreerde dichtbundel 'Over liefde en dood' in eigen beheer uit.

Bijzonder is dat het scheurgedichten zijn. Je kunt een gedicht afscheuren en het aan een vriend(in) geven. Een leuk kadootje – geprint door Roads Print & Pixels – verkrijgbaar voor € 7,50 bij de Haarlemse boekhandel.

Kunstdeuren in Proveniershof

Tijdens het Pinksterweekeinde was er een extra lange, tiende Vijfhoek Kunstroute. Die kreeg in de Proveniershof extra glans door het deurenproject.

In de tuin stonden circa veertig deuren opgesierd door Haarlemse kunstenaars met achterop gedichten van Haarlemse dichters. Ook de Haarlemse Hofjeskrant trok met een deur van Piet Zwaanswijk veel bekijks. De festivaljury koos de driedimen-

Zicht op de gevelsteen

Er zijn ook gevelstenen die niet uit de koker komen van Stichting Geveltekens Vereniging Haarlem. Die van de Pelikaan is er zo'n eentje. Plaatsing is een

initiatief geweest van de huidige bewoners die in Veere veel huizen met een naam plus een gevelsteen zagen en dat ook wilden. Zij lieten in Hongarije een pelikaan maken, een vogel die symbool staat voor 'opofferende moederliefde'. Zover gaat haar overlevingsdrang dat zij haar borst openpikt om haar jong(en) in leven te houden. De pelikaan is om die reden ook het logo van de bloedtransfusiedienst. Het huis uit 1623 is in 2008 gerenoveerd, de gevelsteen is een jaar later aangebracht.

PRIJSVRAAG

Aanwijzing: : Dicht bij water en de naam van het huis 'In de witte pelicaen' staat in de fries boven de entree. Mail uw oplossing o.v.v. 'prijsvraag HHK 26' naar: info@haarlemse-hofjeskrant.nl

Oplossing HHK 25: De aanwijzingen 'rechtbank' en 'kleinste parkeerterrein' waren weggevoertjes, gevelsteen Inde Toelast uit 1609 bevindt zich in de voorgevel van de voormalige herberg en rijksmonument, Jansstraat 64. Winnaar van een VVV-bon (€ 15), beschikbaar gesteld door de Hofjeskrant, is Wijnand Mes.

sionale deur van Ap Esenbrink – te zien in de etalage van Melgers – uit als mooiste. Die van 'Hofje Zonder Zorgen' beschilderd door Ella Scholtens won de publieksprijs. Samen met filmer John van der Wal nam uw redacteur een filmisch kijkje in en achter het deurenproject met Jan Heijer, Mick Geus en Leonore Hatt. Te zien op het YouTube-kanaal van 023tvonline en op de website van de Haarlemse Hofjeskrant.

PRIJSVRAAG Pijnacker Hordijk

Welk hofje bracht Willem Pijnacker Hordijk rond 1910 in beeld. In Hofjeskrant 25 stond de vierde prijsvraag. De reactie van de winnaars vonden wij zo aardig dat we de foto die zij meestuurden hieronder afbeelden. Vanwege plaatsgebrek vervolgen wij in Hofjeskrant 27 de prijsvraag!

Winnaar 4de prijsvraag

'De oplossing is: Blokshofje, Klein Heiligland 60. Bijgevoegde foto is gemaakt op 29 december 1971. Wij gingen wonen in het voorhuis. Het huisje waar we voor staan is hetzelfde huisje als op de foto in de Hofjeskrant. Dit stond toen nog leeg. Het hofje was particulier eigendom. De lantaarn heeft nog jaren in ons nieuwe huis in de tuin gehangen en is nu terug bij de bewoner van nr. 60a, waar wij 9 jaar met veel plezier hebben gewoond.'

Dat schreven Frits en Mieke van Amerongen, zij winnen een mooie print van de Pijnacker Hordijk-foto.

Blue Square tassen
reistas, en cross-over.

Leverbaar in diverse kleuren.

Blue Square reistas
Leverbaar in diverse kleuren.

Documententas van Giorgio Fedon

Open: ma. t/m vr. van 9.00-18.00 uur
zaterdag van 10.00 - 17.00 uur
Gedempte Oude Gracht 108
Haarlem, Tel: 023 5315513
www.muyskantoor.nl

C. den Hollander b.v.
Onderhoudscombinatie
Haarlem (023) 5356812

SCHALKWIJKERSTRAAT 29 - 2033 JC - FAX: (023) 5352800

Nieuwenhuizen bv
BOUWBEDRIJF

- Verzorging aanvraag
- Nieuwbouw
- Verbouw
- Aanbouw
- Renovatiebouw
- Dakkapellen
- Badkamers
- Openhaarden

Lijnbaan 34 -36 - Heemskerk - Tel.0251-235 996
www.bouwbedrijfnieuwenhuizen.nl

Haarlemse
Hofjes
krant

GRATIS
meenemen!

Gratis in Haarlem af te halen: alle vestigingen van DEKAMARKT en DEKATUIN op de Vlaamseweg, VOMAR (Schalkwijk, Haarlem-Zuid en Paul Krugerstraat) en de AH-vestigingen op het Marsmanplein, Soendaplein, Raaks en Schalkwijk. PLUS Supermarkt en de Coop Compact in Haarlem-Noord. Verder VVV-stadhuis, het Noord-Hollands archief, Van der Pigge, Muys Kantoor & Kado, en de bibliotheken in Centrum, Schalkwijk, Oost en Noord. Verder bij zorgcentra, o.a. Reinaldahuis, Schalkweide en Schoterhof.

In Heemstede bij VOMAR, AH, SPAR, PRIMERA De Pijp en boekhandel Blokker. In Bloemendaal bij Papyrus, de bibliotheek en boekhandel Bloemendaal.

Reacties: info@haarlemse-hofjeskrant.nl
Website: www.haarlemse-hofjeskrant.nl

De Haarlemse Hofjeskrant kwam mede tot stand dankzij financiële steun van het bestuur van de hofjes Codde & Van Beresteyn en In den Groenen Tuyn en diverse fondsen.

Oplage: 10.000
Redactie: Willem Brand
Eindredactie: Jacques de Jong
Vormgeving: Kees Reniers

HHK 27 verschijnt in januari 2016.